NOTICIARI

— "Editorial Selecta" ha editat, amb motiu del seu aniversari, un volum sobre "Les quatre grans cròniques de Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere III", amb edició i notes de Ferran Soldevila i revisió de Miquel Coll i Alentorn.

— Estanislau Torres ha publicat "La batalla de l'Ebre" a la col·lecció "Actituds" de l'Editorial Nova Terra.

— "Els Lluïsos", primera novela de Jordi Coca, publicada al número 69 de la col·lecció "El balancí", per Edicions 62.

— Llibres a l'abast, Edicions 62, publica "Entremesos mallorquins del segle XVII" a cura d'Antoni Serrà-Campins.

— "Els sistemes econòmics", de Josep Lajugie, a la col·lecció "Escorpí", de les Edicions 62.

RERA ELS PAPERS D'ANDRATX

Rosa Cabré i Monné

El recull **Crònica d'atabalades navegacions** aplega un estoc de vint-i-cinc contes escrits per Baltasar Porcel en el període 1958-1971. Alguns d'ells publicats ja anteriorment, bé en versió castellana, bé dins el volum **Arran de mar** (1967). Però no crec necessari d'entretenir-me a repetir tot allò que molt encertadament han dit els crítics sobre l'origen i el significat d'aquesta darrera publicació de Porcel, i prefereixo enfilarme per un altre cantó, cap a l'assenyalament dels elements que li donen sentit d'unitat.

De fet, parlar d'unitat davant d'unes narracions que no foren pensades inicialment per formar un "corpus" sembla una mica arriscat. De tota manera, crec que es pot arribar a una conclusió bastant convincent, en aquest sentit. Pere Gimferrer féu al respecte una afirmació que, encara que sigui una mica vaga, referma la meva hipòtesi que, realment, el llibre és una unitat de narració. Gimferrer troba que els contes "revelan ahora, quizás un tanto inesperadamente, una secreta unidad, o mejor una insospechada capacidad de adquirir sentido conjunto" deguda segurament al fet que "en lo esencial, la narrativa de Porcel sigue un discurso ininterrumpido" (1). Aquesta afirmació és plenament vàlida, però, en aquest cas concret, no em sembla del tot prou exacta. Crec, més aviat, que la forma o el sentit definitiu del llibre fou confegit posteriorment mitjançant l'ordenació i correcció dels textos dispersos i, a més, amb la inclusió de material nou que determinés el sentit que volia imprimir-li el seu autor.

Deixant a part totes aquelles constants que ens presenta Porcel, al llarg de tota la seva obra, sobre el món mític d'Andratx i cenyint-nos exclusivament a les que són característiques del volum com a unitat de creació, podem assenyalar que els factors unitaris es troben a la mateixa estructura del relat, en el tracte del temps i, en tercer lloc, encara que de manera més poc categòrica, per les raons que després comentaré, a la resposta o posició de l'autor enfront de la cultura.

D'entrada, el primer que crida l'atenció és la unitat de tècnica. El llibre és un conjunt "crònica" —també ho resa el títol— integrat per altres conjunts també "cròniques" que, referides a diversos aspectes d'un mateix significat, aporten una visió panoràmica i, alhora, històrica. Aquesta primera unitat formal participa de l'afirmació de Pere Gimferrer sobre el discurs ininterromput que és l'obra de Porcel i que, com a part d'una unitat total, és també una unitat.

No es pot dir pas el mateix del segon d'aquests elements, el temps. Porcel no l'empra per mostrar la durada d'allò que explica, ja que el temps en què s'esdevenen les diferents narracions, a vegades, no expressen temporalitat concreta, o bé la temporalitat que manifesten no es correspon de cap manera amb el període de l'any que li caldria per la seva situació en el

recull. En aquest cas el temps és una excusa per a dotar el llibre d'una forma d'unitat. Delimita el començament i la fi del volum com un tot clos. El començament el dóna **"Temps de Quaresma"** i la fi **"Nadal"**. Amb aquests contes queda perfectament delimitat l'any litúrgic. Aquest sistema de datació segons la litúrgia és constant al llarg del recull. El temps no és numeració sinó creació i la creació a nivell rural va molt lligada a la religió, especialment a unes formes que gairebé voregen la superstició. Per això l'home del camp disposa d'un extens refranyer basat en el santoral, a través del qual s'explica els fenòmens de la natura, i del temps. Porcel l'empra com a home rural que és, però, a més, s'aprofita del conjur màgic que comporten aquestes manifestacions. De les formes litúrgiques pren només l'element popular. En valora el primitivisme i rebutja tot allò que la tradició culta li ha afegit. Les diades tenen el valor d'un àpat. Amb un àpat se celebra la Quaresma i el Nadal. L'autor, però, és molt conscient de la significació que tenen dins les cerimònies religioses ancestrals.

En tercer lloc, el llibre presenta un traç nou i precís que el seu autor no havia manifestat mai tan obertament com ara. Es tracta de la pregunta que es formula com a intel·lectual sobre quin és el seu punt d'inserció en la cultura, dins el seu mateix món mític d'Andratx. Per tota resposta Porcel analitza, i en cada anàlisi, en cada conte dóna una resposta personal. Del conjunt d'anàlisis es dedueix la seva actitud general.

No se li escapa ni el positivisme burgès ni la imatgeria popular. D'una i altra forma de cultura es mostra escèptic, perquè en el fons totes dues són engany, defensa i evasió encara que amb finalitats diferents. Porcel disseccionа amb perfecta coherència tota forma cultural i dóna la imatge d'un sistema caòtic. Dóna compte exacte de la crisi cultural dels darrers anys a tot Europa. Aquesta crisi comporta desconcert en alguns gèneres literaris, com per exemple la novel·la, sigui pel consum a gran escala dels mitjans de comunicació de masses, sigui perquè les estructures narratives no s'acoblen als significats actuals. Així tenim que la novel·la està en un **impasse** del qual només pot sortir de dues maneres: o abandonant completament el gènere, o intentant, com ja s'ha fet en alguns llocs, a Itàlia per exemple, en el cas de Carlo Emilio Gadda, de trobar una estructura narrativa que capti la mateixa crisi de la novel·la.

No vull dir que **Crònica d'atabalades navegacions** presenti aquest tipus d'estructura, però sí que m'atreviria a afirmar que la temàtica que hi aboca Porcel dóna amb exactitud la imatge d'un caos cultural, si admetem com a cultura qualsevol resposta que un home dóna de la seva visió del món. De vegades, aquestes referències culturals són molt directes, com a **L'heretge, El cronista Ferrer de Sant Jordi, Històries de pirates, Els socis de Colon, Notícies morals de 1917, Històries de bubotes, Un home de 1898, Alexandre realment Magne, Sa altesa l'Arxiduc, Història de diables, El retorn, El cometa giroavion, Donya Bàrbara, cap al tard;** altres cops les referències es presenten més obscures, però no hi manquen. De tota manera la presència de tres contes —**L'incendiari, Els penjats, La lluna feliç**— que no presenten cap al·lusió cultural denota que Porcel no va tenir la intenció que un dels elements d'unitat del recull fos la crítica a les formes culturals i alhora una manifestació de la seva crisi. Sigui com sigui, el llibre denota amb força aquesta característica que li dóna un marcat sentit unitari, més enllà del desig del seu autor, convertint-lo en l'únic prosista que a Catalunya ha expressat el fenomen de dimensions internacionals. Altres escriptors catalans han sentit la crisi de la novel·la i han volgut resoldre la seva estructura decadent amb la inclusió de la no menys decadent subestructura dels "mass media" com preconitzaven la gent del grup "Sesanta tre", de Milà; però l'experiència, interessant en principi, no ha resolt donar a la literatura catalana una forma de novel·la pròpia de la seva crisi. La solució va per altres indrets, com els que segueix en Gadda; com els que sembla insinuar Porcel en aquesta **Crònica d'atabalades navegacions.**

BIBLIOGRAFIA

Baltasar Porcel: **Crònica d'atabalades navegacions.** Barcelona, 1971. Edicions 62. Col·lecció "El balancí".

Pere Gimferrer: **Las navegaciones de Baltasar Porcel.** "Destino", núm 1.782. Barcelona, novembre 1971.